

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет математики, природничих наук та технологій
Кафедра менеджменту та підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри

д.е.н., проф.. Левченко О.М.

« 15 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 21 Фінанси, гроші та кредит

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Економічна безпека

(назва)

Форма навчання денна

(денна, заочна,)

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни Фінанси, гроші та кредит розроблена на основі освітньо-професійної програми Економічна безпека, навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня першого (бакалаврського) за спеціальністю 051 Економіка

Розробники: Бондар Ю.А. – к.е.н., доцент

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
кафедри менеджменту та підприємництва

Протокол від «1» 15.08. 2024 року

В.о. завідувача кафедри

кафедри менеджменту та підприємництва

 д.е.н., проф. Левченко О.М.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни Фінанси, гроші та кредит для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 Економіка за першим (бакалаврськими) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені В. Винниченка, 2024. 17 с.

© Бондар Ю.А 2024 рік

© ЦДУ імені В. Винниченка,
2024 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: <u>051 Економіка</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		2-й	-
Семестр			
4-й		-	
Загальна кількість годин – 120	Освітня програма: <u>Економічна безпека</u> (шифр і назва)	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3		26 год.	- год.
	Практичні, семінарські		
	26 год.	- год.	
	Лабораторні		
	- год.	- год.	
	Самостійна робота		
	68 год.	- год.	
	Індивідуальні завдання:		
	- год.		
	Вид контролю:		
екзамен	-		
	Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Фінанси, гроші та кредит» є формування у майбутніх фахівців сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства.

Основними **завданнями** дисципліни є з'ясування:

- закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання і населення;
- шляхів використання закономірностей у сфері фінансових відносин у практиці фінансової роботи;
- роль фінансів у забезпеченні економічного зростання суб'єктів ринкових відносин;
- тенденції розвитку національного та міжнародного фінансового ринку;
- закономірностей грошового та кредитного обігу в умовах ринкового господарства;
- принципів і форм організації сучасної грошово-кредитної системи;
- особливостей вітчизняної та зарубіжних ринкових моделей грошей і кредиту;
- характеристики ринку позичкових капіталів, грошового обігу, банків та банківської діяльності;
- функціонування спеціалізованих небанківських інститутів;
- організації міжнародних грошово-кредитних відносин;
- сутності методів, принципів та інструментів грошово-кредитної політики тощо.

У **результаті** вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

Знати: закономірності у сфері фінансових відносин держави та шляхи використання закономірностей у сфері фінансових відносин у практиці фінансової роботи, роль фінансів у забезпеченні економічного зростання суб'єктів ринкових відносин.

Вміти: вільно орієнтуватися в теоретичних і практичних проблемах фінансової системи, аналізувати поточну ситуацію на вітчизняному та зарубіжному фінансовому ринку, прогнозувати майбутній розвиток фінансових відносин обирати оптимальні шляхи вирішення конкретних виробничих завдань фінансового характеру.

Бути ознайомленим:

- з поясненням зв'язків між окремими економічними подіями, фінансовою політикою, змінами в суспільному виробництві та розвитком авіатранспортного комплексу;
- аналізом макро- та мікроекономічних показників фінансово - грошових та кредитних показників в економіці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі *компетентності*:

Загальні	Спеціальні (фахові)
ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	СК1 Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 4 Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Фінанси та міжнародні фінанси

Тема 1 Сутність та функції фінансів. Фінансова система та фінансовий механізм

Предмет науки про фінанси. Фінанси - специфічна форма суспільних відносин, підсистема економічного базису. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, характерні риси та суспільне призначення. Мікро- і макрорівні вивчення фінансів.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій.

Функції фінансів: розподільча, контрольна, регулююча. Прояви розподільчої функції фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Поняття фінансової системи. Фінансова система як об'єкт управління. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансових відносин, їх взаємозв'язки.

Державні фінанси як провідна складова централізованих фінансів суспільства. Державні фінанси та їх ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, державні цільові фонди; фінанси державного сектора економіки, державний кредит, резервні та страхові фонди органів державної влади.

Фінанси суб'єктів господарювання та їх роль у розвитку національної фінансової системи. Складові фінансів суб'єктів господарювання: фінанси комерційних підприємств і організацій, фінанси некомерційних підприємств та організацій.

Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави. Структурні складові фінансового ринку: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Роль міжнародних фінансів у розвитку інших складових фінансової системи держави.

Фінансова політика - складова частина економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики. Стратегія й тактика фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Фінансовий механізм. Поняття і склад фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Тема 2 Податкова система держави

Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків. Характерні риси податків, відрахувань і платежів. Взаємозв'язок з іншими розподільчими категоріями (кредит, заробітна плата, собівартість, ціна). Елементи податку. Принципи оподаткування. Класифікація податків. Прямі податки. Непрямі податки. Об'єктивна необхідність податкової системи. Поняття податкової системи і методи її побудови. Структурна побудова податкової системи. Податкова система України, основні етапи її становлення. Податкова політика.

Тема 3 Бюджет і бюджетна система держави. Державні доходи та видатки

Сутність бюджету як економічної категорії. Призначення та роль бюджету держави. Об'єкти і суб'єкти бюджетних відносин. Функції бюджету.

Бюджет як основний фінансовий план держави. Провідна та координуюча роль бюджету у системі фінансових планів. Показники стану бюджету - бюджетний надлишок і бюджетний дефіцит. Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні. Бюджетний устрій і бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи. Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування.

Економічна сутність державних доходів. Значення державних доходів. Доходи державного бюджету. Форми їх вияву та матеріальне втілення. Класифікація доходів державного бюджету. Принципи організації системи доходів бюджету та джерела їх формування. Методи формування доходів державного бюджету.

Сутність, характеристика, склад державних видатків. Класифікація державних видатків. Фактори, що визначають структуру державних видатків. Сутність і роль державних цільових фондів на сучасному етапі. Об'єктивна необхідність їх створення. Класифікація державних цільових фондів, доходи та витрати державних цільових фондів. Проблеми і перспективи їхнього функціонування.

Тема 4 Фінанси суб'єктів господарювання та фінанси населення

Необхідність і сутність фінансів підприємств. Фінанси підприємств - основа фінансової системи держави. Функції фінансів підприємств та принципи їх організації. Організацій-но-правові форми суб'єктів господарювання. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу.

Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування в умовах ринку. Склад грошових фондів і доходів, порядок їх утворення і використання в умовах ринку.

Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування доходів. Поділ коштів підприємства на власні та залучені. Виручка від реалізації продукції, робіт і послуг, її розподіл. Види витрат. Собівартість продукції, робіт, послуг та її складові.

Економічний зміст прибутку, його склад. Особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності. Види прибутків. Розподіл і використання прибутку.

Сутність фінансів населення, їх значення. Зв'язок фінансів населення з іншими складовими фінансової системи. Фінансові ресурси населення. Джерела формування доходів населення. Класифікація джерел формування доходів населення. Фактори, що впливають на рівень доходів населення. Порядок використання доходів населення. Фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження. Функція споживання, функція заощадження.

Тема 5 Фінансовий ринок та міжнародні фінанси.

Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів. Функції фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку. Класифікація структурних складових фінансового ринку. Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг фондових цінностей. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація.

Фінансові інститути ринку. Фонд держмайна: його функції, завдання, обов'язки, організація. Роль фонду державного майна у процесі роздержавлення та приватизації. Роздержавлення і приватизація: суть та особливості.

Сутність, призначення та роль міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси суверенних країн і регіонів. Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Форми та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності як складова загальної зовнішньоекономічної політики держави. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Форми та засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація. Вплив міжнародного фінансового ринку на національні фінансові ринки та національну економічну систему держави.

Тема 6 Сутність та функції грошей. Грошовий оборот і грошові потоки.

Походження грошей. Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість, зберігання грошей та процент.

Функції грошей. Роль грошей у системі суспільного відтворення. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси.

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот. Грошові потоки та критерії їх класифікації.

Грошова маса та основні форми її існування. Агрегатний метод класифікації функціональних форм грошей. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні. Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Основні шляхи та показники інтенсифікації руху грошей у сфері обігу та платежів. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту.

Тема 7 Грошовий ринок та грошові системи

Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суть грошового ринку. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак - попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Поняття грошової системи. Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Призначення та місце грошової системи в економічній системі країни. Елементи грошової системи та їх характеристика. Національно-державна обумовленість і призначення грошової системи. Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система. Основні типи грошових систем. їх еволюція. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Становлення й розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти.

Тема 8 Інфляція та грошові реформи

Суть інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень. Основні форми інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Політика доходів. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляція в системі державного регулювання грошової сфери.

Грошові реформи: поняття та цілі. Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація.

Тема 9 Валютні відносини та валютні системи.

Суть і види валютних відносин. Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Валютні операції. Види валютних операцій. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютні ризики і методи валютного страхування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Котирування валют. Валютний курс, його функції. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення і механізм забезпечення конвертованості валюти. Порядок визначення валютних курсів.

Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України. Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ в її функціонуванні.

Тема 10 Кредит та кредитні системи у ринковій економіці

Необхідність та суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі. Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Принципи та методи банківського кредитування. Економічні межі кредиту.

Поняття кредитної системи. Об'єктивні економічні умови формування кредитної системи. Основні етапи розвитку кредитної системи. Принципи побудови кредитної системи. Роль та місце кредитної системи в сучасному економічному просторі. Кредитна система як елемент інфраструктури грошового ринку.

Основні типи кредитних систем. Структура кредитної системи. Загальна характеристика основних структурних елементів кредитної системи. Банківська система. Функції банківської системи. Основи організації банківської системи (принципи побудови, цілі, механізм функціонування). Емісійні банки. Неемісійні банки.

Парабанківська система. Небанківські фінансово-кредитні установи (спеціалізовані кредитно-фінансові інститути), їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Поштово-ощадна система. Інфраструктура кредитної системи.

Тема 11 Центральний банк та його роль в економіці.

Центральний банк - орган державного грошово-кредитного регулювання економіки. Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Особливості взаємовідносин центральних банків з виконавчою владою. Функції центрального банку. Грошово-кредитна політика центрального банку - суть, стратегічні цілі, проміжні й тактичні завдання, інструменти грошово-кредитного регулювання. Основні типи грошово-кредитної політики: рестрикційна та експансіоністська. Загальні методи реалізації грошово-кредитної політики.

Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку. Організаційна і функціональна структура НБУ. Повноваження Правління НБУ. Основні напрями діяльності НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ.

Тема 12 Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.

Суть і призначення комерційних банків у сучасному економічному просторі. Класифікація комерційних банків. Організаційна та функціональна структура комерційного банку. Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Банківські ресурси та їхня структура. Власний капітал банку та його основні функції. Статутний фонд. Резервний фонд. Нерозподілений прибуток. Активні операції комерційних банків. Основні види активів. Кредитні операції, їх сутність і призначення. Інвестиційні операції та їх види. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку. Суть комісійно-посередницьких банківських операцій. Розрахункові операції. Касові операції. Валютні операції. Консультаційні та інші послуги.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	СРС		л	п	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Фінанси та міжнародні фінанси												
Тема 1 Сутність та функції фінансів. Фінансова система та фінансовий механізм.	14	4	4				6					
Тема 2 Податкова система держави	10	2	2				6					
Тема 3 Бюджет і бюджетна система держави. Державні доходи та видатки.	10	2	2				6					
Тема 4 Фінанси суб'єктів господарювання та фінанси населення.	10	2	2				6					
Тема 5 Фінансовий ринок та міжнародні фінанси.	10	2	2				6					
Разом за Розділом 1	54	12	12				30					
Розділ 2. Гроші, грошові системи та кредит												
Тема 6 Сутність та функції грошей. Грошовий оборот і грошові потоки.	10	2	2				6					
Тема 7 Грошовий ринок та грошові системи.	10	2	2				6					
Тема 8 Інфляція та грошові реформи.	10	2	2				6					
Тема 9 Валютні відносини та валютні системи.	9	2	2				5					
Тема 10 Кредит та кредитні системи у ринковій економіці	9	2	2				5					
Тема 11 Центральний банк та його роль в економіці.	9	2	2				5					
Тема 12 Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.	9	2	2				5					
Разом за Розділом 2	66	14	14				38					
Усього годин	120	26	26				68					

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1 Сутність та функції фінансів. Фінансова система та фінансовий механізм.	4
2	Тема 2 Податкова система держави	2
3	Тема 3 Бюджет і бюджетна система держави. Державні доходи та видатки.	2
4	Тема 4 Фінанси суб'єктів господарювання та фінанси населення.	2
5	Тема 5 Фінансовий ринок та міжнародні фінанси.	2
6	Тема 6 Сутність та функції грошей. Грошовий оборот і грошові потоки.	2
7	Тема 7 Грошовий ринок та грошові системи.	2
8	Тема 8 Інфляція та грошові реформи.	2
9	Тема 9 Валютні відносини та валютні системи.	2
10	Тема 10 Кредит та кредитні системи у ринковій економіці	2
11	Тема 11 Центральний банк та його роль в економіці.	2
12	Тема 12 Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.	2
	Разом	26

4.1.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1 Сутність та функції фінансів. Фінансова система та фінансовий механізм.	4
2	Тема 2 Податкова система держави	2
3	Тема 3 Бюджет і бюджетна система держави. Державні доходи та видатки.	2
4	Тема 4 Фінанси суб'єктів господарювання та фінанси населення.	2
5	Тема 5 Фінансовий ринок та міжнародні фінанси.	2
6	Тема 6 Сутність та функції грошей. Грошовий оборот і грошові потоки.	2
7	Тема 7 Грошовий ринок та грошові системи.	2
8	Тема 8 Інфляція та грошові реформи.	2
9	Тема 9 Валютні відносини та валютні системи.	2
10	Тема 10 Кредит та кредитні системи у ринковій економіці	2
11	Тема 11 Центральний банк та його роль в економіці.	2
12	Тема 12 Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.	2
	Разом	26

4.2.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

2		

4.3. Теми лабораторних занять
4.3.1 денна форма навчання
(не передбачено навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.3.2 заочна форма навчання
(не передбачено навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.4. Завдання для самостійної роботи
4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1 Сутність та функції фінансів. Фінансова система та фінансовий механізм.	6
2	Тема 2 Податкова система держави	6
3	Тема 3 Бюджет і бюджетна система держави. Державні доходи та видатки..	6
4	Тема 4 Фінанси суб'єктів господарювання та фінанси населення.	6
5	Тема 5 Фінансовий ринок та міжнародні фінанси.	6
6	Тема 6 Сутність та функції грошей. Грошовий оборот і грошові потоки.	6
7	Тема 7 Грошовий ринок та грошові системи.	6
8	Тема 8 Інфляція та грошові реформи.	6
9	Тема 9 Валютні відносини та валютні системи.	5
10	Тема 10 Кредит та кредитні системи у ринковій економіці	5
11	Тема 11 Центральний банк та його роль в економіці.	5
12	Тема 12 Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.	5
	Разом	68

4.4.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання
(навчальним планом не передбачено)

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння с здобувачами вищої освіти матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- реферати, есе;
- розрахункові роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації здобувачів вищої освіти та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини навчального матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань здобувача ВО є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань практичного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю здобувач ВО має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння здобувало ВО програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Результати підсумкового контролю успішності навчання оцінюються за 100- бальною шкалою та перераховуються в оцінки академічної успішності за шкалою ECTS/національною шкалою.

Встановлюються: максимальні суми балів за виконання завдань у рамках аудиторної роботи – до 60 балів (за виконання практичних завдань, тестових завдань, включаючи самостійну роботу) та 40 балів за виконання завдань, винесених на підсумковий контроль. іспит

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

- **«відмінно»** – здобувач вищої освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, вільно володіє державною мовою;

- **«добре»** – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, аргументовано викладає його; вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставлені питання; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або під час виконання практичного завдання та самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна; вільно володіє державною мовою;

- **«задовільно»** – здобувач вищої освіти в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача вищої освіти невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, на недостатньому рівні володіє державною мовою;

- **«незадовільно»** – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає навчальний матеріал під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, відсутні мислення та сформованість практичних навичок.

4.8. Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти

Результати навчання, здобуті здобувачами ВО шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством та регламентовано ПОРЯДКОМ визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, затвердженого вченою радою університету (протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.). (<https://shorturl.cusu.edu.ua/6h>).

4.9. Перелік програмових питань для самоконтролю:

- 1 Дайте характеристику економічної сутності фінансів.
- 2 Надайте характеристику ролі фінансів у суспільстві при виконанні її функцій.
- 3 Дайте характеристику впливу фінансових ринків на економічний кругообіг ресурсів, товарів і грошей.
- 4 Опишіть структуру фінансової системи.
- 5 Розкрийте зміст принципів фінансового контролю.
- 6 Дайте характеристику основним джерелам і формам доходів домогосподарств.
- 7 Охарактеризуйте складові кошториси доходів і видатків.

- 8 Надайте характеристику самостійним складовим фінансової політики.
- 9 Охарактеризуйте сутність, призначення та необхідність податків.
- 10 Опишіть структурну побудову податкової системи.
- 11 Охарактеризуйте бюджет держави як визначальна ланка державних фінансів, його сутність і призначення.
- 12 Опишіть складання проекту Державного бюджету.
- 13 Охарактеризуйте головне джерело доходів бюджету.
- 14 Опишіть порядок складання проектів кошторисів.
- 15 Надайте характеристику головним розпорядникам бюджетних коштів.
- 16 Визначте та надайте характеристику розпорядникам коштів бюджету нижчого рівня.
- 17 Розкрийте зміст кошторису доходів і видатків.
- 18 Проаналізуйте політику управління державним боргом.
- 19 Розкрийте зміст класифікації державних цінних паперів.
- 20 Визначте яким чином здійснюється підвищення ефективності виробництва.
- 21 Розкрийте зміст чинників, які впливають на розмір доходів.
- 22 Проаналізуйте основні джерела формування фінансових ресурсів населення.
- 23 Надайте характеристику факторам споживання й заощадження, які не залежать від доходу.
- 24 Охарактеризуйте економічну сутність фінансовий ринок.
- 25 Дайте характеристику основному призначенню ринку грошей.
- 26 Надайте характеристику індивідуальним учасникам фондового ринку.
- 27 Визначте посередників на ринку цінних паперів.
- 28 Охарактеризуйте діяльність міжнародних фінансових організацій.
- 29 Проаналізуйте формування валютного союзу країн ЄС.
- 30 Розкрийте зміст Міжнародної (розрахункової) лічильної грошової одиниці.
- 31 Дайте характеристику діяльності Міжнародного валютного фонду.
- 32 Дайте характеристику світової валютної системи.
- 33 Надайте характеристику функціонуванню Європейського банку реконструкції і розвитку.
- 34 Розкрийте зміст валютних зон системи валютного регулювання.
- 35 Дайте характеристику якісному аспекті грошей.
- 36 Визначте еволюція ролі грошей в економіці України.
- 37 Розкрийте зміст поняття «банківські гроші» та «депозитні гроші».
- 38 Опишіть сукупний грошовий оборот і оборот грошей.
- 39 Проаналізуйте механізм грошово-кредитного мультиплікатора.
- 40 Опишіть фіскально-бюджетний та кредитний обороти як складові сукупного грошового обороту.
- 41 Дайте характеристику зміні маси грошей в обороті.
- 42 Надайте характеристику формуванню вільного резерву.
- 43 Охарактеризуйте класифікацію складових грошового ринку.
- 44 Дайте характеристику сегменту грошового ринку за економічним призначенням грошових коштів, що купуються на ринку.
- 45 Дайте характеристику класифікації грошових систем. Опишіть відкриті та закриті грошові системи.
- 46 Визначте взаємодії заходів фіскально-бюджетної та монетарної політики в системі державного регулювання економіки.
- 47 Охарактеризуйте форми прояву інфляції. Опишіть термін «інфляція».
- 48 Визначте індекс цін на засоби виробництва.
- 49 Розкрийте зміст інфляції в соціальній сфері.
- 50 Охарактеризуйте фактори, які впливають на валютний курс.
- 51 Дайте характеристику класифікації операцій валютного ринку.
- 52 Охарактеризуйте загальні методологічні основи кількісної теорії.
- 53 Опишіть структуру кредитних відносин.
- 54 Надайте характеристику ознакам кредиту в ринковій економіці.

- 55 Визначте зміст кредиту як форми руху вартості на зворотній основі.
 56 Охарактеризуйте організаційну структуру кредитної системи.
 57 Опишіть основні етапи розвитку кредитної системи.
 58 Проаналізуйте схему побудови банківської системи.
 59 Дайте характеристику небанківським фінансово-кредитним установам в структурі фінансового ринку.
 60 Надайте характеристику поняття та значення стійкості кредитної системи.
 61 Визначте принципи побудови кредитної системи.
 62 Охарактеризуйте головне призначення центрального банку.
 63 Дайте характеристику Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку.
 64 Надайте характеристику грошово-кредитній політиці центрального банку.
 65 Розкрийте зміст пасивних та активних операцій НБУ.
 66 Охарактеризуйте загальну характеристику банківських операцій.
 67 Опишіть організацію та функціональну структуру комерційного банку.
 68 Визначте суть і призначення комерційних банків.
 69 Розкрийте зміст банківських ресурсів та їх структуру.
 70 Охарактеризуйте суть, функції та основні види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

4.10. Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль													Іспит (макс.)	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13			разом
5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	60	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна література

- 1.Белова І. В. Дослідження грошово-кредитного ринку: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 147 с.
2. Волкова В.В., Волкова Н.І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
- 3.Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.

4. Гроші та кредит : навчальний посібник / С. П. Стеценко та ін. Київ : КНУБА, 2024. 228 с.
5. Гроші та кредит: практикум: навч. посіб. О.В. Шишкіна, М.В. Дубина; Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів: Брагинець О.В. 2017. 273 с.
6. Гроші та кредит: теорія і практика (у схемах і таблицях) : навч. посіб. О.В. Шишкіна, М.В. Дубина; Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів : Брагинець О. В., 2018. 570 с.
7. Круш П.В., Алексєєв В.Б. Гроші та кредит: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2024. 216 с.
8. Мещеряков А. А. Гроші та кредит (практикум) : навчальний посібник / А.А. Мещеряков, Н.В. Архирейська. Дніпро: УМСФ, 2022. 171 с.
9. Монетарні важелі стимулювання розвитку економіки України: глобальні виміри та національні інтереси: монографія / за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 300 с.
10. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
11. Унінець-Ходаківська В.П. Костюкевич О.І. Лятамбор. Ринок фінансових послуг: теорія і практика. Вид. 2-ге. доп. і перероб: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2021. 392 с.

Допоміжна література

1. Банківська система: підручник. [М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
2. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад.: О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.
3. Бондар Ю.А., Єрошкін К.А. Теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства. Причорноморські наукові студії. Одеса. 2020. Вип. 55. С. 83–87.
4. Бюджетна система: підручник. І. В. Алексєєв, Н. Б. Ярошевич, І. Ю. Кондрат, М. В. Ливдар. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с
5. Гроші та кредит: курс лекцій. Х.: ХДУХТ, 2016. URL : http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1564/3/дублетKURS_GROSHI_CREDYT_1_0.pdf
6. Гуцалюк О.М., Бондар Ю.А., Цатурян Р.О. Особливості формування системи реінжинірингу бізнес-процесів підприємств з використанням цифрових технологій. Економічний Вісник Донбасу. 2023. №2(72). С.40-47
7. Гаврилова Н.В., Бондар Ю.А. Операції комерційних банків з інвестиційними цінними паперами в умовах військового часу. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2023. № 2(30). С. 164-172.
8. Краус Н.М. Фінансові інструменти економічного розвитку / Краус Н.М., Нікіфороф П.О., Краус К.М., Поченчук Г.М. // Навчально-методичний посібник, Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. 210с.
9. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія та практика: Навч. посібник 3-є вид. допов. та перероб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 352 с.
10. Коренюк П. І., Коренюк Л. В., Левандівський О. Т. Гроші і кредит: навчальний посібник. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 402 с.
11. Кремень О.І. Фінанси: навч. посіб. / О.І. Кремень, В.М. Кремень. К.: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
12. Оришин Т. М. Фінанси : навч. посібн. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. 332с.
13. Фондовий ринок: практикум: навч. посібник / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2017. 718 с.
14. Фінанси підприємств: підручник. О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.И Вівчар, О.М.Чубка. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с
15. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Навч. посіб./ А. І. Щетинін. Дніпро: УМСФ, 2019. 163 с.
16. Ушакова О.А. Банківські операції: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2021. 226 с.
17. Oleksii Hutsaliuk, Nataliia Havrylova, Balsheker Alibekova, Aliya Rakayeva, Iuliia Bondar & Yuliia Kovalenko Management of renewable resources in the energy sector: environmental, economic

and financial aspects. Circular Economy for Renewable Energy. Springer, 2023. pp. 69-89
https://doi.org/10.1007/978-3-031-30800-0_5

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua URL:
<http://www.management.com.ua/hrm/motivation.php>.
2. Законодавство України. Верховна рада України URL:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
3. Електронна бібліотека стандартів і нормативів URL: <http://www.e-gost.org.ua>
4. Сайт електронної бібліотеки. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-2031.html>
5. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва:
URL: <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/index>
6. Державна служба статистики України: URL: www.ukrstat.gov.ua
7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
8. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: наукові ресурси. URL:
<http://www.nbu.gov.ua/node/1539>
9. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України URL: <http://www.me.gov.ua>
10. Міністерство інфраструктури України URL: <http://www.mtu.gov.ua>
11. Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
12. Національний банк України URL: <http://www.bank.gov.ua>
13. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <http://www.niss.gov.ua>

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office
 - Microsoft PowerPoint;
 - Microsoft Word;
 - Microsoft Excel.
2. Глобальна мережа Internet.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка».